

Η ανασκαφή των Μεγάλων Δόμων

Στο αμέσως κατώτερο πλάτωμα -στην τομή δώσαμε την ονομασία Ανασκαφή των Μεγάλων Δόμων- διαμορφώνεται η κάτοψη ενός, δημόσιου επίσης, κτηρίου υστεροαρχαϊκών-κλασικών χρόνων κάτω από μεταγενέστερα οικοδομικά κατάλοιπα. Αποτελείται από ανισόπεδους ορθογώνιους χώρους, που ακολουθούν την κλίση του εδάφους και στωικό χώρο. Ο τοίχος της στοάς έχει πλάτος 1,70 μ. και μήκος 20 μ., μπροστά από τον οποίο αποκαλύφθηκαν πέντε βάσεις πεσσοκίωνων. Τα πρώιμα οικοδομικά κατάλοιπα του χώρου διακρίνονται από τα νεότερα με τη διαφοροποίηση που υπάρχει στην τοιχοποιία. Παρατηρούμε μεγάλους δόμους και πολυγωνική τοιχοδομία. Τα πολυπληθή ερυθρόμορφα όστρακα, πολλά του α' μισού του 5ου π.Χ. αι., μας επιτρέπουν να τον χρονολογήσουμε πρώιμα και συγχρόνως να συμπεράνουμε ότι οργανωμένες πόλεις με λαμπρή αρχιτεκτονική υπήρχαν στην Άνω Μακεδονία και πριν την ενοποίηση του μακεδονικού βασιλείου από τον Φίλιππο Β'.

Ενδιαφέροντα ευρήματα από το χώρο, τα οποία βρέθηκαν μαζί με πλήθος οστράκων εισαγμένων αγγείων, αλλά και τοπικών εργαστηρίων μελανόμορφης αγγειογραφίας, είναι αττικό σκυφίδιο με εγχάρακτο στη βάση το όνομα ΘΕΜΙΔΟΣ και τμήμα κεραμίδας με εγχάρακτη επιγραφή σε τέσσερις σειρές ΑΡΚΑΠΟΣ ΕΡΙΑ ΗΗΗΔΔΔΔΔ ΔΔΠΙΙΙ. Είναι προφανές ότι ένας απλός πολίτης χάραξε στα μέσα του 5ου αι. π.Χ. ένα λογαριασμό, χρησιμοποιώντας το αττικό ακροφωνικό σύστημα, που αφορούσε κάποιον Άρκαπο και ποσότητα μαλλιών (έρια), που ζύγιζαν 350 και κόστιζαν 28.

Στον ίδιο χώρο και στις μεταγενέστερες οικοδομικές φάσεις έχουμε επίσης καλοφτιαγμένους τοίχους, αλλά και χρησιμοποίηση των κλασικών, σε ορισμένες περιπτώσεις, σαν υποθεμελίωση. Σε χώρο του κλασικού κτηρίου παρατηρούμε αλλεπάλληλες φάσεις φούρνων. Στη μια πλευρά διακρίνεται πιθάρι, στην άλλη καμένη κεραμίδα και πιο πάνω τμήμα πολυγωνικού πρώιμου τοίχου.

Εκτός από τα παραπάνω μεγάλα οικοδομήματα στο λόφο της Μεγάλης Ράχης έχουν ανασκαφεί χώροι με ιδιωτικές κατοικίες. Βέβαια, ο προσφερόμενος χώρος πάνω σ' ένα λόφο είναι πάντα λιγοστός. Έτσι, στους χώρους που έχουν ερευνηθεί παρατηρούμε διαδοχικές οικιστικές φάσεις. Μερικοί τοίχοι ξαναχρησιμοποιούνται ή προστίθενται καινούργιοι πάνω στην επίχωση προγενέστερων κατοικιών. Τα σπίτια χωρίζονται με μεσοτοιχίες ή στενά δρομάκια, μέσα στα οποία κατέληγαν αποχετευτικοί αγωγοί. Είναι χτισμένα με αργολιθοδομή, τα δάπεδα είναι χωμάτινα

ή διαμορφωμένα με λάσπη και πετραδάκια, Η εσωτερική διακόσμηση με ζωγραφιστά κονιάματα δεν έλειπε, ενώ κομμάτια ζωγραφισμένων κεραμιδιών μαρτυρούν επίσης επιμελημένες προσόψεις. Στην κεράμωση των σπιτιών χρησιμοποιούνται κεραμίδια όλων των τύπων. Έχουν περισυλλέγει αρκετά κομμάτια με σφραγίδες -διακριτικά των εργαστηρίων- με συχνότερη την απεικόνιση μορφής σφίγγας.

Οι χώροι των κατοικιών σε ορισμένες περιπτώσεις κατανέμονται σε διαφορετικά επίπεδα. Λόγω της κλίσης του εδάφους σκάλες με λίθινα σκαλοπάτια οδηγούν στα πάνω δωμάτια, των οποίων η πίσω πλευρά διαμορφώνεται υπόγεια. Τα σπίτια διέθεταν μικρές αυλές, δωμάτια με εστίες, αποθηκευτικούς χώρους με πιθεώνες, δωμάτια- εργαστήρια με λίθινους χειρόμυλους στις γωνίες. Κεραμικοί κίβανοι και υπολείμματα επεξεργασίας μετάλλων, σιδήρου, χαλκού και μολύβδου, εντοπίζονται συχνότατα.